

ÚVAHY O EFEKTIVITE TRESTNÉHO KONANIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE – HĽADANIE NÁSTROJOV A RIEŠENÍ NA JEHO ČASOVÉ A EKONOMICKÉ ZEFEKTÍVNIENIE CESTOU ZMENY PRÁVNEJ ÚPRAVY PREDSÚDNEHO KONANIA

THOUGHTS ON THE EFFICIENCY OF CRIMINAL PROCEEDINGS IN SLOVAKIA – THE WAYS OF IMPROVING IT BY MAKING THE PRE-TRIAL PHASE MORE TIME- AND COST EFFICIENT

JUDR. PETER SEPEŠI

GENERÁLNA PROKURATÚRA SR, MEDZINÁRODNÝ ODBOR

E-MAIL: PETER.SEPESI@GMAIL.COM

KĽÚČOVÉ SLOVÁ:

trestné konanie, sporové konanie, prípravné konanie, predsúdne konanie, princíp oportunity, obvinený, poškodený, oznamovateľ, procesné práva, dokazovanie, upovedomenie, škoda, náhrada škody, adhézne konanie, doručovanie, trestné oznámenie, trovy konania, elektronický výkon verejnej moci, elektronické doručovanie, zaručený elektronický podpis, preklady a tlmočenie, efektívnosť, náklady konania

KEY WORDS:

criminal proceedings, a dispute, pre-trial, the principle of opportunity, an accused, an aggrieved party, reporting a crime, procedural rights, evidence, to notice/to notify, damage, compensation, damages, summons, a criminal complaint, costs of proceedings, e-government, electronic delivery (of documents), authorised electronic signature, translations and interpretations, efficiency, costs of proceedings

ABSTRAKT:

Trestný poriadok¹ sa mení v právnom priestore Slovenskej republiky až príliš často², efektívnosť trestného konania sa však stále ani len nepribližuje k uspokojivej úrovni (názor autora). Príspevok predostiera na diskusiu a ďalšie rozpracovanie odbornej právnickej verejnosti viaceré problémy súvisiace s efektívnosťou trestného konania, najmä v štádiu do podania obžaloby (t.j. predsúdne/prípravné konanie) a ich možné riešenia. O naznačených problémoch už dlhšie intenzívne uvažujú a diskutujú kolegovia z justičnej praxe, najmä prokurátori, ktorým je problematika predsúdneho konania logicky najbližšia.

Významným prvkom zakomponovaným do príspevku je aj pripravovaný koncept elektronického výkonu verejnej moci – elektronických služieb orgánov verejnej moci smerom k občanovi, ako aj k právnickým osobám, či elektronickej komunikácii orgánov verejnej moci navzájom a podpora vytvorenia, rozumnej implementácie tohto progresívneho celospoločenského konceptu do každodennej justičnej praxe tak z hľadiska technických, ako aj právnych riešení.

Cieľom autora a jeho príspevku je hľadať možnosti zjednodušenia, zrýchlenia a zlacnenia predsúdneho konania, čo umožní posilnenie kapacít na úseku boja so závažnou trestnou činnosťou. Viacerými zdanlivo jednoduchými úpravami Trestného poriadku by bolo možné dosiahnuť relevantné, možno až prekvapivé výsledky.

Základom pre napísanie príspevku boli poznatky a skúsenosti autora z jeho prokurátorskej praxe, vrátane poznatkov o efektívnych riešeniach obdobných problémoch v iných štátoch a jeho vlastných vízií súvisiacich s elektronizáciou spoločnosti a služieb orgánov verejnej moci.

1) Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

2) Trestný poriadok č. 301/2005 Z.z. bol za necelých 6 rokov (od roku 2006) doposiaľ novelizovaný „až“ 23 krát; predtým bol Trestný poriadok č. 141/1961 Zb. za 43 rokov novelizovaný „iba“ 34 krát (od roku 1962).

ABSTRACT/SUMMARY:

Although the Criminal Proceedings Act of the Slovak Republic is amended quite frequently, according to the views of the author the efficiency of the criminal proceedings in Slovakia is not sufficient. The presented article suggests some elements relating to various issues of criminal proceedings in order for it to become a stimulus of academic discussions. It focuses primarily on the pre-trial phase of criminal proceedings and it also suggests some solutions to the existing legal problems. The issues discussed in the article have been of major interest to professionals, especially to public prosecutors.

One of the elements outlined in the article is the system of e-government (also from the perspectives of criminal proceedings) and the matter of e-communication within the system of public bodies. The author attempts to look at the above issues from the technical but also from the legal point of view.

The aim of the author is to look at the possibilities of simplifying the pre-trial stage of criminal proceedings and to introduce some possibilities of improving this stage also from the perspective of time and financial efficacy. The author is of the opinion that relevant changes in the system could be achieved by some modifications in the current legal system.

The author has decided to introduce his views by relying on his professional expertise of a public prosecutor. He also looked into foreign jurisdictions in which similar problems occurred.

---

1. TRESTNÉ KONANIE – PODSTATA A ZÁUJMY STRÁN KONANIA

Aby názory, konštrukcie, závery, či návrhy uvedené v tomto príspevku boli pre čitateľov, podľa možnosti čo najzrozumiteľnejšie, považujeme za potrebné uviesť na úvod štyri dôležité východiská, ktoré boli základom pri analýze poznatkov, definovaní problémov a ich príčin a formulovaní niekde iba hrubých konceptov, inde konkrétnych návrhov riešení.

Od prijateľnosti východiskových téz sa zrejme bude odvíjať prijatie, či neprijatie ďalej uvedených čiastkových návrhov riešení *de lege ferenda* naznačených v tomto príspevku do ďalšej diskusie, ktorá je nevyhnutným predpokladom ďalších procesov a krokov, ktorých produktom by mali byť konkrétne návrhy legislatívnych zmien.

2. ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ PRI SKÚMANÍ PROBLEMATIKY

Prvým relevantným východiskom je vnímanie trestného konania, napriek jeho osobitostiam, ktoré sú prítomné najmä v predsúdnom konaní, ako konania sporového.

Druhým relevantným východiskom je prijatie konceptu, že trestné konanie do štádia podania obžaloby je (má byť) konanie striktné neverejné s minimálnou ingerenciou obvineného a poškodeného, pričom jeho účelom je vyhľadať a zabezpečiť dôkazy (podklady pre súdne konanie) aby mohli byť navrhnuté/predložené súdu spolu s obžalobou na ich vykonanie.

Tretím východiskom je nutnosť formálne garantovať a súčasne prakticky zabezpečiť štandard procesných (len procesných?) práv dotknutých subjektov trestného konania – obvineného i poškodeného, v rozsahu vymedzenom v *Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd*, Ústavy SR, ako aj ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu SR.

Štvrtým východiskom je prijatie konceptu elektronického výkonu verejnej moci a snaha o jeho efektívnu implementáciu do slovenského justičného systému najmä na **elektronické doručovanie a komunikáciu medzi orgánmi verejnej moci a subjektmi trestného konania**, ako aj medzi orgánmi verejnej moci navzájom.

3. ÚČEL TRESTNÉHO KONANIA – ROZHODNUTIE „SPORU“ MEDZI ŠTÁTOM A OBVINENÝM

Aby sme mohli identifikovať problémy trestného konania, analyzovať ich a navrhovať koncepty riešení, považujeme za potrebné vychádzať z legálnej definície účelu trestného konania uvedenej v ust. § 1 Tr. poriadku³. Z tejto definície vyplýva, že **primárnym účelom trestného konania je vyriešiť „spor“ medzi štátom a páchatelom** – vyriešiť otázku viny obvineného a v nadväznosti na to prípadne aj otázku spravodlivého trestu. Práva poškodeného ako ďalšieho významného subjektu trestného konania, prípadne iných dotknutých subjektov (napr. oznamovateľ) sú podľa platnej právnej úpravy až sekundárnym predmetom záujmu trestného konania.

V trestnom konaní ako strany sporu vystupujú na jednej strane štát, v mene ktorého chráni/zastupuje verejný záujem policajt a prokurátor a na strane druhej stojí trestne stíhaná osoba, o ktorej policajt, resp. prokurátor tvrdia (v uznesení o vznesení obvinenia, v obžalobe, či v návrhu dohody o vine a treste), že sa dopustila protiprávneho konania – trestného činu, popísaného v uvedených právnych aktoch.

4. POŠKODENÝ AKO ĎALŠIA STRANA SPORU

V prípadoch, keď bola trestným činom spôsobená **škoda**⁴, do sporového konania spravidla ako ďalšia strana sporu vstupuje aj **poškodený**⁵, ktorý si v tzv. **adhéznom konaní** uplatňuje proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom.

Z pohľadu optimalizácie zaťaženia celého justičného systému sa javí byť efektívne, aby bolo v čo najväčšom počte trestných vecí rozhodnuté o nároku poškodeného už v trestnom konaní, lebo v opačnom prípade je justičný systém zaťažovaný ďalším, civilným konaním o priznaní nároku poškodeného na náhradu škody, o ktorom rozhoduje ďalší/iný civilný sudca, či senát.

Aj keď zákon v ust. § 287 ods. 1 Tr. poriadku⁶ umožňuje, či dokonca stanovuje, že súd rozhodujúci v trestnej veci má spravidla uložiť obžalovanému, aby poškodenému nahradil škodu uvedenú v ust. § 46 ods. 1 Tr. poriadku⁵, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Prax je však taká, že poškodení sú súdmi s poukazom na ust. § 288 ods. 1, resp. ods. 2 Tr. poriadku⁷ vo významnom

3) Znenie ust. § 1 Tr. poriadku:

Trestný poriadok upravuje postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb.

4) Pojem **škoda** je na účely Trestného zákona vymedzený v ust. § 124 Tr. zákona.

5) Pojem **poškodený** je definovaný v ust. § 46 ods. 1 Tr. poriadku tak, že:

(1) Poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.

6) Znenie ust. § 287 ods. 1 Tr. poriadku:

(1) Ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu, uvedenú v § 46 ods. 1, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Ak tomu nebráni zákonná prekážka, súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť škodu, ak je jej výška súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného, alebo ak ide o náhradu morálnej škody spôsobenej úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona, pokiaľ škoda nebola dosiaľ uhradená.

7) Znenie ust. § 288 ods. 1, 2 Tr. poriadku:

(1) Ak podľa výsledku dokazovania nie je podklad na vyslovenie povinnosti na náhradu škody alebo ak by bolo treba na rozhodnutie o povinnosti na náhradu škody vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré presahuje potreby trestného stíhania a predĺžilo by ho, súd odkáže poškodeného na občianske súdne konanie, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom. Poškodeného treba označiť jeho menom a priezviskom, dátumom a miestom narodenia a miestom bydliska. Ak je poškodeným právnická osoba, treba ju označiť jej obchodným menom alebo názvom, sídlom a identifikačným číslom podľa záznamu v obchodnom registri, živnostenskom registri alebo inom registri.

(2) Na občianske súdne konanie alebo na konanie pred iným príslušným orgánom odkáže súd poškodeného tiež so zvyškom jeho nároku, ak mu nárok z akéhokoľvek dôvodu prizná len sčasti.

počte prípadov odkázaní so svojimi nárokmi, buď v celom rozsahu alebo sčasti, na konanie vo veciach občianskoprávných.

V tej súvislosti je možné pre inšpiráciu uviesť, že napr. vo francúzskom právnom systéme súd konajúci v trestnej veci rozhoduje o všetkých súvisiacich vzťahoch/nárokoch, t.j. aj o náhrade škody, či náhrade nemajetkovej ujmy, čo sa z hľadiska efektivity trestnej justície môže javiť ako zaťažujúce, z hľadiska celého justičného systému je to však podstatne efektívnejšie, keď jeden sudca/senát vec naštuduje, vyhodnotí a rozhodne o všetkých porušených právach, vzťahoch a nárokoch z nich vyplývajúcich, či už z hľadiska trestného alebo civilného práva.

5. ZODPOVEDNOSŤ POŠKODENÉHO AKO STRANY TRESTNÉHO/SPOROVÉHO KONANIA

V nadväznosti na uvedené považujeme za potrebné poukázať na skutočnosť, že poškodený ako subjekt/strana v trestnom konaní nesie bremeno zodpovednosti za výsledok trestného konania v súvislosti s ochranou jeho práv a zákonom chránených záujmov.

Poškodený má právo v prípadoch ustanovených Trestným poriadkom⁸ sa vyjadriť, či súhlasí s trestným stíhaním, má právo uplatniť nárok na náhradu škody, robiť návrhy na vykonanie dôkazov alebo na ich doplnenie, predkladať dôkazy, nazerať do spisov a preštudovať ich, zúčastniť sa na hlavnom pojednávaní a na verejnom zasadnutí konanom o odvolaní alebo o dohode o priznaní viny a prijatí trestu, vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, má právo záverečnej reči a právo podávať opravné prostriedky v rozsahu vymedzenom týmto zákonom.

Práva poškodeného je oprávnený uplatňovať iba poškodený alebo jeho splnomocnenec, čím je definovaná aj jeho zodpovednosť za ich (ne)uplatnenie riadne a včas. Základným predpokladom toho, aby mohol byť poškodený úspešný v **adhéznom konaní** je, že si **riadne** (uvedie dôvod a výšku uplatnenej náhrady škody) a **včas** (najneskôr do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania) **uplatní nárok na náhradu škody**.⁹

Poškodený je v trestnom konaní stranou, preto je dôvodné a oprávnené od neho očakávať, že bude aktívne vykonávať svoje práva a chrániť svoje záujmy. Trestný poriadok umožňuje poškodenému nechať sa zastupovať právnym zástupcom (splnomocnenec poškodeného), ktorým môže byť aj pracovník *organizácie na pomoc poškodeným* (§ 53 ods. 1 Tr. poriadku). Je však právom poškodeného rozhodnúť sa, či a do akej miery bude v konaní aktívny, zaujímať sa o jeho priebeh a výsledok, či bude uplatňovať svoje prípadné nároky na náhradu škody.

Štát preto Trestným poriadkom a postupom orgánov činných v trestnom konaní podľa neho, poškodenému vytvára podmienky, poskytuje mu k tomu potrebné informácie (§ 49 ods. 2 Tr. poriadku). Štát však nemôže suplovať jeho vôľu a vykonávať úkony, na ktoré je oprávnený iba sám poškodený ako nositeľ týchto práv.

Takéto vnímanie role poškodeného koreluje s poslaním orgánov Prokuratúry SR (prokurátorov) vymedzeným v článku 149 Ústavy SR a premietnutého do zákona o prokuratúre, **chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu**, a nie vykonávať práva poškodeného, ktorý je stranou v trestnom konaní (v štádiu súdneho konania), rovnako ako prokurátor a obžalovaný, zodpovednou za uplatnenie svojich práv.

---

8) Pozri znenie ust. § 211 Tr. poriadku (súhlas poškodeného).

9) Znenie ust. § 46 ods. 3 Tr. poriadku:

(3) Poškodený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu; návrh musí poškodený uplatniť najneskoršie do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje.

Takto vnímanej roli poškodeného navrhujeme prispôbiť aj jeho oprávnenia v predsúdnom konaní, ktoré pri niektorých oprávneniach nie celkom korešpondujú s takýmto konceptom, resp. zámer sledovaný zákonom je možné dosiahnuť aj inak, preto navrhujeme zväziť, v záujme zvýšenia efektivity trestného konania, vypustenie/modifikáciu niektorých oprávnení poškodeného, resp. povinností orgánov činných v trestnom konaní.

6. PRÍPRAVNÉ KONANIE – PÔVODNÝ ZÁMER A SKUTOČNOSŤ

Aj keď prax preukazuje niečo iné, predmetom a úlohou prípravného konania podľa zámerov rekodifikácie Trestného poriadku v roku 2005 nemalo byť vykonávanie dôkazov, často aj opakovane (pred vznesením obvinenia a po ňom). **Rekodifikácia mala priniesť zjednodušenie a zrýchlenie prípravného konania**, ktoré pred rokom 2005 prebiehalo tak, že v rámci vyšetrovania bolo vykonané úplne celé dokazovanie, ktoré sa znovu zopakovalo v konaní pred súdom.

Pôvodne bolo deklarovaným cieľom rekodifikácie zrýchlenie fázy predsúdneho konania a tým aj celého trestného konania prenesením ťažiska dokazovania na konanie pre súdom, kde sa mali dôkazy vykonať kontradiktórnym spôsobom, t.j. s rovnocennou možnosťou strán zúčastniť sa na ich vykonaní, uvádzať k vykonaným dôkazom svoje vyjadrenia, resp. v prípade vypočúvania osôb klásť im doplňujúce otázky. Prípravné konanie už nemalo slúžiť na zdĺhavé vykonávanie dokazovania najprv pred vznesením obvinenia, potom druhýkrát po vznesení obvinenia a znovu do tretice po podaní obžaloby v konaní pred súdom (týka sa to najmä výsluchov svedkov).

Za nesporné pozitívum rekodifikácie je možné označiť zavedenie možnosti využitia odklonov v trestnom konaní, ktoré rekodifikácia priniesla (dohoda o vine a treste), resp. používanie už skôr zavedených odklonov (zmier¹⁰, podmienené zastavenie trestného stíhania) sa rozšírením ich použiteľnosti (pri zmieri) a precizáciou ich právnej úpravy významne zvýšila. Za rovnako dôležité je možné považovať aj metodické usmerňovanie a podpora pri využívaní odklonov prokurátormi v prípravnom konaní zo strany Generálnej prokuratúry SR a krajských prokuratúr.

Prípravné konanie (ak sa nejedná o veci vybavované s využitím odklonov) sa však aj naďalej vykonáva v podobnom širokom rozsahu ako pred rokom 2005. Prispela k tomu nie celkom jednoznačná právna úprava, ako aj tendencia súdov z dôvodu podľa § 241 ods. 1 písm. f) Tr. poriadku odmietnuť obžalobu a vracat veci prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä pre porušenie práva na obhajobu z dôvodu absencie kontradiktórnosti vykonania dôkazov. Prípravné konanie však nemá (mať) povahu kontradiktórneho konania, má byť vykonávané pod dozorom prokurátora, ktorý postup policajta môže usmerňovať pokynmi a pod kontrolou sudcu pre prípravné konanie. Jeho účelom má byť zabezpečiť podklady pre súdne konanie.

Voči právoplatným uzneseniam súdov o odmietnutí obžaloby a vrátení veci prokurátorovi zákon nepripúšťa podanie mimoriadneho opravného prostriedku, preto v tomto smere je veľmi ťažké zjednotiť pohľad prokurátorov i sudcov na aplikáciu uvedeného ustanovenia¹¹, v dôsledku čoho

¹⁰ Inštitút zmiery bol do Trestného poriadku č. 141/1961 Zb. doplnený novelou č. 422/2002 Z.z. (účinnosť od 1.10.2002). Trestný poriadok č. 301/2005 Z.z. rozšíril použiteľnosť zmiery na prečiny s hornou hranicou trestnej sadzby do 5 rokov (do 31.12.2005 úmyselné trestné činy s hornou hranicou trestnej sadzby do 3 rokov, resp. nedbanlivostné trestné činy do 5 rokov).

¹¹ K tomu pozri napr. **uznesenie Krajského súdu v Žiline 1To/23/2009-205 z 3.3.2009 a jeho právne vety:**

I. Prokurátor je v zmysle § 2 ods. 10 Tr. poriadku povinný zákonom upraveným postupom náležite zistiť skutkový stav veci v rozsahu nevyhnutnom na jeho rozhodnutie a z neho vychádzať pri každom procesnom i hmotnoprávnom rozhodnutí, vrátane rozhodnutia o podaní obžaloby v zmysle § 234 ods. 1 Tr. poriadku. Preto aj postup prokurátora podľa § 234 ods. 1 Tr. poriadku predpokladá dostatočné objasnenie veci minimálne v takom rozsahu, aby z neho bolo zrejmé, že: – skutok sa stal, – skutok vykazuje všetky znaky skutkovej podstaty žalovaného trestného činu, – existuje spoľahlivý záver, že žalovaný skutok spáchal obvinený a – nie sú dané okolnosti vylučujúce trestnú zodpovednosť (§ 22, § 23 Tr. zákona).

dochádzalo k veľmi diskutabilným vráteniam vecí do prípravného konania, ktoré zrejme nebolo v súlade s pôvodným zámerom rekonštrukcie – zhromaždiť podklady pre súdne konanie (vyhľadať, zabezpečiť dôkazy), čo najskôr ich predložiť súdu a vykonať dôkazy procesne relevantným spôsobom v súdnom konaní, a nie vo vyšetrovaní, kde sú navyše často vykonané bez ich procesnej relevancie pre súdne konanie.

Nejednoznačnosť právnej úpravy je negatívnym javom z hľadiska právnej istoty dotknutých subjektov práva, ako aj z hľadiska predvídateľnosti aplikácie práva orgánmi verejnej moci. Takýto stav doviedol Najvyšší súd SR v roku 2009 k tomu, že rozdielnu aplikáciu ustanovení o použiteľnosti dôkazov v konaní pred súdom súdmi Slovenskej republiky, najmä výsluchov vykonaných v prípravnom konaní, zjednotil vo svojom stanovisku Tpj 63/2009 zo 7.12.2009 publikovanom v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov SR pod číslom 30/2010. Z právnych viet stanoviska¹² je zrejme v akých zásadných veciach mali aj/najmä vďaka nejednoznačnej právnej úprave súdy rozdielne právne názory.

K použiteľnosti výsluchov, ktoré boli vykonané v prípravnom konaní, v konaní súdnom boli publikované aj ďalšie súdne rozhodnutia ako napr. uznesenie Krajského súdu v Žiline 1 To 90/2009 publikované pod číslom 21/2011¹³, či uznesenie Najvyššieho súdu SR 2Tdo 4/2011 z 8.3.2011, publikované pod číslom 14/2012¹⁴ a ďalšie, ktoré len potvrdzujú záver o nejednoznačnosti právnej úpravy.

II. Vyššie uvedené podmienky tvoria nevyhnutný základ na posúdenie, či výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania dostatočne odôvodňujú podstavenie obvineného pred súd. Ak nebude splnená, čo i len jedna z nich, oprávnená a opodstatnená prichádza do úvahy postup súdu podľa § 241 ods. 1 písm. f) Tr. poriadku pretože nie je prípustné, aby prokurátor prenášal svoje povinnosti, vyplývajúce mu z ustanovenia § 2 ods. 10 Tr. poriadku na súd a očakával, že súd bude konať o obžalobe, ktorá sa opiera o dôkazné prostriedky absolútne nepoužiteľné v trestnom konaní, a že až súd vyrieši (dokazovaním na hlavnom pojednávaní) základné predpoklady trestnej zodpovednosti obvineného.

12) Právne vety zjednocujúceho stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR Tpj 63/2009 prijatého 7.12.2009:
I. Obžaloba v trestnej veci môže byť opretá o výpovede svedkov a iné dôkazy vykonané pred vydaním uznesenia o vznesení obvinenia, prípadne pred oznámením uznesenia o vznesení obvinenia jeho vyhlásením (§ 206 ods. 1 Tr. poriadku), ak k ich vykonaniu došlo po začatí trestného stíhania "vo veci" podľa § 199 ods. 1 Tr. poriadku.

II. Ak je ale výpoveď svedka jediným usvedčujúcim dôkazom alebo vo významnej miere rozhodujúcim dôkazom, o ktorý chce prokurátor, ako nositeľ dôkazného bremena v konaní pred súdom, oprieť obžalobu, je nevyhnutné takého svedka vypočuť až po vznesení obvinenia (alebo svedka vypočutého pred týmto úkonom znovu vypočuť), a tak zachovať právo obvineného na obhajobu (právo na kontradiktórny postup).

Výnimku z kontradiktórneho postupu predstavujú výpovede svedkov, ktoré majú v zmysle § 263 ods. 3 písm. b) Tr. poriadku charakter neodkladného alebo neopakovateľného úkonu; taký charakter majú aj výpovede svedkov mladších ako 15 rokov (§ 135 ods. 2 veta druhá Tr. poriadku).

III. Ak obvinený po vznesení obvinenia sám (prostredníctvom obhajcu) žiada zopakovať výsluchy iných svedkov, je na úvahu orgánov činných v trestnom konaní, aby po posúdení dôkaznej situácie vo veci rozhodli o potrebe vykonať kontradiktórny výsluch svedka. Na spravodlivé súdne konanie a na kritickú preverku výpovede svedka postačuje, ak je výsluch svedka vykonaný v prítomnosti obvineného alebo jeho obhajcu v konaní pred súdom.

13) Právne vety k uzneseniu Krajského súdu v Žiline 1 To 90/2009 z 11.8.2009 publikované pod číslom 21/2011:

I. Obvinený sa môže právne účinne vzdať práva na preštudovanie spisu až potom, keď policajt považuje vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie za skončené a jeho výsledky za postačujúce na podanie návrhu na obžalobu alebo na iné rozhodnutie a ako mu bol oznámený dátum, čas a miesto vykonania tohto úkonu. Ak sa obvinený vzdal práva na preštudovanie spisu, hoci neboli splnené uvedené požiadavky zákona, vzdanie sa tohto práva obvineným je právne neúčinné.

II. Nedodržanie kontradiktórneho postupu pri výsluchu svedkov, ktorí nie sú vo vzťahu k obvinenému osobami uvedenými v ustanovení § 130 Tr. por., nie je samo osebe dôvodom na odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi podľa § 241 ods. 1 písm. c/ alebo podľa § 244 ods. 1 písm. h/ Tr. por.

III. Pre svedkov, ktorí nie sú vo vzťahu k obvinenému osobami uvedenými v ustanovení § 130 Tr. por., platí všeobecná povinnosť svedčiť podľa § 127 Tr. por. bez možnosti odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 1 Tr. por., preto tiež nie je na mieste už v tomto štádiu preskúmania obžaloby alebo predbežného pojednania obžaloby prejedikovať, že takíto svedkovia na hlavnom pojednávaní odmietnu vypovedať, zmenia výpovede, zomrú alebo sa na hlavné pojednávanie nedostavia.

14) Právne vety k uzneseniu Najvyššieho súdu SR 2Tdo 4/2011 z 8.3.2011, publikované pod číslom 14/2012:

I. Svedok, ktorý bol skôr obvinený, resp. je obvinený z účasti na trestnom čine obvineného, vo veci ktorého vypovedá, má vždy

Aj vzhľadom k uvedenému súčasný stav právnej úpravy prípravného konania považujeme za koncept, ktorého efektívnosť má značné rezervy, preto navrhujeme jeho úpravy. V tomto smere bude zrejme prínosom aj pripravovaný návrh *smernice Európskeho parlamentu a Rady o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a o práve na komunikáciu po zatknutí* („Directive of the European Parliament and of the Council on the right of access to a lawyer in criminal proceedings and on the right to communicate upon arrest¹⁵“). Jednou zo základných myšlienok autorov smernice (Európska komisia) je v čo najskoršej fáze trestného konania, ihneď po identifikovaní podozrivého alebo obvineného, priznať mu práva v rozsahu smernice jednotne v rámci celej Európskej únie, tzn. umožniť osobe podozrivej/obvinenej uplatniť právo na obhajobu a prítomnosť obhajcu na úkonoch. Ďalším z cieľov návrhu je eliminovať opakovanie úkonov vykonaných v predsúdnom konaní (z dôvodu konštatovania porušenia práv obhajoby), čo bolo identifikované ako problém vo viacerých štátoch EÚ. Text návrhu smernice sa na základe pripomienok dynamicky mení, zrejme aj preto jeho aktuálna podoba nie je ešte verejne publikovaná.

7. OBČAN POCHOPÍ ROZUMNÉ VYSVETLENIE ALE JE MOŽNÉ POVAŽOVAŤ PLATNÚ PRÁVNÚ ÚPRAVU ZA ROZUMNÚ?

Osoby, ktoré sú predvolávané a vypočúvané v tej istej veci opakovane väčšinou nerozumejú dôvodom takého postupu. Aj keď im policajt, prokurátor, či sudca procesné dôvody opakovaných výsluchov vysvetlí, tieto dôvody vyplývajúce z nastavenia platnej právnej úpravy a judikatúry súdov (nielen) im pripadajú ako nie celkom rozumné, resp. akceptovateľné. Osoby svedkov/poškodených sú preto logicky znechutené z priebehu trestného konania a plynutím času strácajú ochotu/záujem zúčastňovať sa na jeho úkonoch a plniť si svoju občiansku/právnu povinnosť.

Rovnako vážnym problémom je aj to, že postupom času si vypočúvané osoby pamätajú stále menej detailov, čo môže viesť do ich opakovaných výpovedí nepresnosti, ktorých následné vysvetľovanie je často pre tieto osoby veľmi nepríjemné. Nepotrebuje byť odborníci na posúdenie pamäťových schopností človeka, aby nám bolo jasné, že "zabúdanie" v časovom horizonte – po týždni, po mesiaci, po roku či dvoch a viac rokoch, je úplne prirodzené, tzn. čím dlhšie trestné konanie trvá, čím sa viac úkony opakujú, tým sa priamo úmerne znižuje vymožitelnosť práva. Na konci zdĺhavého trestného procesu potom spravidla ostáva svedkom/poškodeným negatívny pocit, spojený s oľutovaním ochoty spolupracovať (prejaviť občiansku uvedomelosť a osobnú statočnosť) s orgánmi verejnej moci, ako aj s pocitom nedôvery voči fungovaniu systému trestnej justície, resp. vnútorné presvedčenie dotknutej osoby o nerozumnom fungovaní systému na základe vyhodnotenia vlastnej/osobnej skúsenosti, čo ohrozuje autoritu systému verejnej moci ako takého.

---

právo odmietnuť výpoveď podľa § 130 ods. 2 Tr. por., a to aj vtedy, ak sa trestné stíhanie proti nemu vedie alebo viedlo samostatne. Ak svedok toto svoje právo využije, jeho skoršiu výpoveď nemožno pre dikciu § 263 ods. 3 písm. c/ Tr. por. prečítať na hlavnom pojednávaní. Predchádzajúcu výpoveď takéhoto svedka, na hlavnom pojednávaní, je však možné prečítať na hlavnom pojednávaní len podľa § 263 ods. 4 Tr. por. za podmienky, že svedok bol pred výsluchom, ktorého sa zápisnica týka o svojom práve odoprieť výpoveď riadne poučený a výslovne vyhlásil, že toto právo nevyužíva a ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam Tr. poriadku.

II. Právo svedka odoprieť výpoveď, ak by svojou výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo osobám uvedeným v § 130 ods. 2 veta prvá Tr. por. je dôsledkom ústavnej ochrany a táto má prednosť pred dosiahnutím účelu trestného stíhania (§ 1 Tr. por.), a to aj vtedy, ak by v dôsledku jej uplatnenia dokazovanie v konkrétnej veci trpelo tzv. dôkaznou núdzou.

III. V zmysle § 263 ods. 4 Tr. por. výslovné vyhlásenie svedka po poučení či svoje právo odoprieť vypovedať podľa § 130 ods. 2 Tr. por. využíva alebo nevyužíva musí byť vyjadrené takým spôsobom, aby neboli pochybnosti o jeho prejavenej vôli odoprieť výpoveď alebo vypovedať. Svedka nemožno nútiť, aby k tomu použil priamo formuláciu uvedenú v zákone.

15) Znenie publikovaného návrhu smernice s dôvodovou správou, ktorý je predmetom pripomienkovacieho konania v pracovnej skupine a orgánoch/výboroch EÚ:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0326:EN:NOT>

V praxi nie je ojedinelé, že tá istá osoba je v tej istej trestnej veci vypočutá ako:

1. osoba, ktorá podala trestné oznámenie,
2. svedok-poškodený po začatí trestného stíhania „vo veci“,
3. svedok-poškodený po vznesení obvinenia,
4. svedok-poškodený v rámci konfrontácie s inou osobou (obvinený, svedok),
5. svedok-poškodený v konaní pred súdom.

Napriek tomu, že všetkých týchto 5 výsluchov bude vykonaných v súlade so zákonom po príslušnom zákonomnom poučení, pre rozhodnutie súdu vo veci je relevantný až ten posledný výsluch, pričom výsluchy v bode 1 a 2 sú ako dôkaz, s poukazom na vyššie uvedenú judikatúru slovenských súdov, považované za nepoužiteľné, hoci boli získané zákonným spôsobom. Tieto výsluchy majú slúžiť orgánom činným v trestnom konaní iba ako podklady na začatie trestného konania, či vznesenie obvinenia.

Okrem spomenutých výsluchov sa v trestnom konaní vykonávajú aj ďalšie úkony, napr. rekonštrukcia, rekognícia, či záverečné preštudovanie spisu, kde sa očakáva/vyžaduje účasť svedka, či poškodeného. Pritom bežný občan – laik, nerozlišuje, čo sa týka počtu a použiteľnosti úkonov, medzi vypočutím do zápisnice o podaní trestného oznámenia, kde je tiež riadne poučený, vypočutím do zápisnice o výsluchu svedka (pred, či po vznesení obvinenia), alebo vyjadrením v rámci uplatnenia návrhov na doplnenie (skráteneho) vyšetrovania podľa § 208 Tr. poriadku, takže tých "bodov" ktoré vedú k vyššie spomínanému "znechuteniu" by mohlo byť uvedených aj viac.

8. PREČO SA PO REKODIFIKÁCII NEZMENIL POHĽAD NA ÚLOHU PRÍPRAVNÉHO KONANIA?

Pri spôsobe aplikácie rekodifikovaného Trestného poriadku v roku 2005 zohralo zrejme významnú rolu tradičné vnímanie prípravného konania zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdu. Prípravné konanie bolo dlhé obdobie pred rekodifikáciou vnímané ako „vyšetrovanie, či vyhľadávanie“, v ktorom sa vykonávajú všetky dostupné dôkazy, ktoré sa následne predložia spolu s obžalobou súdu na ich opätovné vykonanie a rozhodnutie vo veci.

Zavedením koncepcie, podľa ktorej sa obžalovaný, poškodený a prokurátor stali stranami trestného konania (prokurátor až po podaní obžaloby) sa mal zásadne zmeniť pohľad na prípravné konanie a podanie obžaloby. Tejto koncepcii by zodpovedalo, ak by obžalovaný mal nárok iba na oboznámenie sa so zoznamom dôkazov, ktoré navrhuje prokurátor vykonať v súdnom konaní. Samozrejme trestne stíhaná osoba musí byť zákonom stanoveným spôsobom oboznámená s predmetom konania (obvinenie), aby mohla navrhnúť dôkazy aj ona, pričom všetky navrhované dôkazy vykonáva súd, resp. strany ktoré vykonanie dôkazu navrhli.

Bremeno dokazovania (preukázania tvrdení obžaloby, obhajoby, či poškodeného) sa v súdnom konaní po rekodifikáciu presunulo zo sudcu na prokurátora, resp. stranu, ktorá príslušný dôkaz o svojom tvrdení navrhla vykonať.

Stav, keď policajt/prokurátor vykoná kompletne dokazovanie a potom ho predloží na preštudovanie obvinenému a jeho obhajcovi, ktorí si následne môžu prispôsobiť obhajobné tvrdenia obsahu vyšetrovacieho spisu, sa javí byť ako iracionálny a nezodpovedajúci rovnosti postavenia procesných strán (prokurátora a obžalovaného) v súdnom konaní.

V tej súvislosti považujeme za potrebné uviesť, že aj obhajca obvineného má v trestnej veci založený "spis obhajoby", pričom orgány činné v trestnom konaní ani súd v žiadnom štádiu trestného konania nemajú právo/možnosť tento spis „preštudovať“ – kde je potom "rovnosť zbrani" vo fáze kontradiktórneho konania pred súdom, keď strana obhajoby je vopred (niekoľko týždňov, mesiacov pred hlavným pojednávaním, či verejným zasadnutím súdu) komplexne

informovaná o argumentoch a dôkazoch obžaloby, zatiaľ čo druhá strana vôbec. **Je to primerané/spravodlivé a slúži to na prospech dosiahnutia účelu trestného konania?**

9. ZÚŽENIE RÁMCA PRE DOKAZOVANIE V PRÍPRAVNOM KONANÍ

V prípadoch, keď sa trestná vec/spor nevyrieši využitím niektorého z odklonov¹⁶ (odklony predpokladajú priznanie obvineného) je potrebné ťažisko dokazovania presunúť čo najskôr do štádia súdneho konania. Dôkazy majú byť čo najrýchlejšie vyhľadane, zabezpečené, a nie vykonávané v rámci vyšetrovania v celom rozsahu s vedomím, že časť vykonaných dôkazov nemá relevanciu pre súdne konanie. Naplno sa to prejavuje napr. aj pri dôkazoch zabezpečovaných cestou dožiadaní o právnu pomoc, ktoré významne predlžujú dĺžku trestného konania. Dožiadané orgány cudzích štátov neznalé nášho právneho systému sa „čudujú“, keď ich žiadame opätovne o vykonanie úplne toho istého výsluchu, ktorý pre slovenské orgány už vykonali (spravidla po vznesení obvinenia) a tomu potom zodpovedá aj rýchlosť vybavenia druhého dožiadania o právnu pomoc (niekoľko mesiacov i viac ako rok) a to sme stále ešte len v štádiu prípravného konania.

V tomto smere sa javí ako potrebné zákonne oveľa jednoznačnejšie stanoviť – zúžiť rámec na vykonávanie dôkazov v prípravnom konaní iba na neodkladné a neopakovateľné a tiež posilniť možnosť vykonať najdôležitejšie dôkazy v prípravnom konaní za prítomnosti sudcu pre prípravné konanie, čo by zabezpečilo takto vykonanému dôkazu procesnú relevanciu aj v súdnom konaní.

Bolo by vhodné jednoznačne vyjadriť napr. v ustanovení § 2 Tr. poriadku v novom odseku za ods. 10, že **účelom predsúdneho konania je v čo najkratšom čase zabezpečiť podklady pre súdne konanie, vyhľadať a zabezpečiť dôkazy a vykonať iba tie, ktoré sú neodkladné a neopakovateľné alebo ich prokurátor považuje za potrebné vykonať**, inak budú všetky dôkazy vykonané v súdom konaní. Znenie ust. § 201 ods. 2¹⁷ Tr. poriadku evidentne nie je postačujúce.

Ak prokurátor nepredloží súdu dostatočné podklady (zoznam navrhovaných dôkazov s uvedením, čo majú jednotlivé dôkazy preukázať) na vykonanie súdneho konania, súd je oprávnený odmietnuť obžalobu. Ak prokurátor neunesie v súdnom konaní dôkazné bremeno, súd obžalovaného spod obžaloby oslobodí.

10. ÚPRAVA PRÁV OBVINENÉHO A POŠKODENÉHO

Ďalším problémom efektivity konania je možnosť aktívnej účasti procesných strán na niektorých úkonoch prípravného konania. Právo obvineného zúčastňovať sa na úkonoch trestného konania, okrem tých, kde sa vyžaduje jeho osobná účasť je v európskych podmienkach kontraproduktívny nadštandard, ktorý môže vážne skomplikovať plynulý priebeh prípravného konania.

Oprávnenie poškodeného preštudovať spisy po skončení vyšetrovania¹⁸ sa javí byť ako nadbytočné a v praxi spôsobuje vážne problémy najmä v situáciách, keď poškodený „nespolupracuje“, je

---

16) Platný Trestný poriadok upravuje najmä tieto druhy odklonov: zmier, podmienené zastavenie trestného stíhania a dohoda o vine a treste.

17) Znenie ust. § 208 ods. 1 Tr. poriadku:

(2) Policajt postupuje vo vyšetrovaní alebo v skrátenom vyšetrovaní tak, aby čo najrýchlejšie zadovážil podklady na objasnenie skutku v rozsahu potrebnom na posúdenie prípadu a zistenie páchatela trestného činu.

18) Znenie ust. § 208 ods. 1 Tr. poriadku:

(1) Ak policajt považuje vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie za skončené a jeho výsledky za postačujúce na podanie návrhu na obžalobu alebo na iné rozhodnutie, umožní obvinenému, obhajcovi, poškodenému, jeho splnomocnencovi alebo opatrovníkovi, zúčastnenej osobe a jej splnomocnencovi v primeranej lehote preštudovať spisy a podať návrhy na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania; týchto práv sa môžu tieto osoby výslovne vzdať, o čom musia byť poučené. Ak nejde o konanie podľa § 204 ods.1, obvineného a obhajcu upozorní policajt na práva podľa prvej vety najmenej tri dni vopred.

v zahraničí alebo na neznámej adrese, pričom orgány činné v trestnom konaní sa snažia cestou právnej pomoci splniť zákonnú povinnosť. Je potrebné uviesť, že uvedené oprávnenie poškodeného sa obsahovo prekrýva s právom poškodeného na nahliadnutie do spisu a právom navrhovať dôkazy (kedykoľvek), preto sa javí byť dôvodné zvážiť vypustenie tohto oprávnenia poškodeného (splnomocnenca alebo opatrovníka, zúčastnenej osoby a jej splnomocnenca), obdobne ako je to upravené v Českej republike¹⁹.

Na druhej strane sa javí byť dôvodné, aby poškodený ako strana sporu mohol svoj nárok na náhradu škody uplatniť aj v konaní pred súdom a nie iba do skončenia vyšetrovania. Česká koncepcia umožňujúca uplatnenie nároku na náhradu škody poškodeným do začatia dokazovania na hlavnom pojednávaní²⁰, sa javí byť ako rozumné/primerané riešenie.

11. INFORMOVANIE VEREJNOSTI ZO STRANY ORGÁNOV VEREJNEJ MOCI

Niektorí by mohli povedať, že prípravné konanie je už aj v súčasnosti neverejné. Formálne áno, v praxi však nastávajú prípady, keď je o prebiehajúcom predsúdnom konaní informovaná spravidla cestou médií široká verejnosť.

Je prirodzené a legitímne, že ministerstvá, prokuratúra, či súdy, by chceli čo najskôr pozitívne prezentovať výsledky práce svojich zložiek pred občanmi. Na druhej strane však v štádiu prípravného konania pri rešpektovaní prezumpcie nevinoty je nevhodné a netaktické informovať verejnosť o neskončených trestných veciach. Ak má byť garantom zákonnosti prípravného konania prokurátor, informovanie verejnosti o neskončených trestných veciach v tomto štádiu konania by sa malo uskutočňovať výhradne s jeho súhlasom.

Prokurátor by mal zvážiť z hľadiska taktického i obsahového vhodnosť konkrétnych informácií na poskytnutie médiám, vrátane rešpektovania práv dotknutých subjektov. V opačnom prípade je možné aj pri dobre mienenej snahe o prezentovanie výsledkov svojej práce, zmariť nevhodným zverejnením informácií niektoré taktické varianty. Premyslené zverejnenie informácie o trestnom konaní samo o sebe tiež predstavuje taktický variant, ktorý môže viesť k odhaleniu páchatel'a trestného činu.

Ďalšou právnou otázkou, ktorá vyvstáva v súvislosti s tlačovými besedami orgánov verejnej moci je, kto a na základe čoho tieto informácie sprístupňuje verejnosti. Je potrebné si uvedomiť, že sa jedná o živé trestné veci a zákon – Trestný poriadok taxatívne stanovuje, ktoré subjekty majú oprávnenie nazeráť do spisu a aké úkony sú oprávnené so spisom a jeho obsahom vykonať.

Ak chceme udržať tézu o neverejnosti prípravného konania, informovanie verejnosti o prebiehajúcom trestnom konaní sa v tomto štádiu konania javí ako nevhodné/neúčelné, resp. za určitých okolností je možné uvažovať dokonca až o (ne)zákonnosti zverejnenia určitých informácií zasahujúcich do osobnostnej sféry dotknutých osôb (ochrana dobrej povesti), či obchodnej sféry právnických osôb (napr. ochrana obchodného mena, obchodnej súťaže a pod.). V tomto smere má/musí byť legitímny záujem médií o verejnosťou žiadané/očakávané informácie podriadený záujmu na dosiahnutí účelu trestného konania, vrátane jeho zákonnosti (napr. rešpektovanie prezumpcie nevinoty).

V tej súvislosti je potrebné uvedomiť si aj zodpovednosť štátu za spôsobenie neprimeranej ujmy subjektu, ktorý nakoniec možno ani nebude postavený pred súd.

Túto lehotu možno s ich súhlasom skrátiť. Návrh na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania môže policajt odmietnuť, ak ho nepovažuje za potrebný.

19) Pozri § 166 ods. 1 Tr. poriadku ČR.

20) Pozri § 43 ods. 3 Tr. poriadku ČR.

12. ĎALŠÍ (LEGÁLNY) ZDROJ INFORMÁCIÍ O TRESTNOM KONANÍ – UPOVEDOMENIE OZNAMOVATEĽA A POŠKODENÉHO O ZAČATÍ TRESTNÉHO STÍHANIA A VZNESENÍ OBVINENIA

Trestné konanie začínajú orgány činné v trestnom konaní na základe vlastného podnetu (z úradnej povinnosti = ex offio) alebo na základe podnetu od iného subjektu – trestného oznámenia.

Trestné oznámenie môže pochádzať od subjektu, ktorý je súčasne aj poškodeným v dôsledku oznamovaného trestného činu alebo je oznamovateľom osoba, ktorá nie poškodená. Ak je oznamovateľ súčasne poškodeným je o priebehu a výsledku trestného konania informovaný dostatočne. Iná je však situácia, ak oznamovateľ nemá právne postavenie poškodeného.

Pred začatím trestného stíhania môže policajt rozhodnúť o odložení veci podľa § 197 Tr. poriadku, ktoré je síce rozhodnutím meritórnej povahy, nevytvára však prekážku rozhodnutej veci, t.j. pri zistení nových skutočností alebo aj bez nich (zmena právneho posúdenia, prehodnotenie existujúcich dôkazov), je možné v tej istej veci (determinovanej totožnosťou skutku) znovu konať.

V prípadoch, ak policajt rozhodne o odložení veci ešte pred začatím trestného konania, je poškodený i oznamovateľ povinne informovaný o tomto rozhodnutí zaslaním jeho vyhotovenia. Proti tomuto rozhodnutiu majú právo podať poškodený i oznamovateľ sťažnosť.

Rozhodnutí o odložení veci sa produkuje ročne tisíce a štát by mal preto hľadať ako dostať takéto rozhodnutie do dispozície oprávneným subjektom (adresátom) s čo najnižšími nákladmi. Stav sa v tomto smere zrejme významne zlepšil po zavedení elektronických dátových schránok povinných pre všetky orgány verejnej moci i právnické osoby a nepovinných pre osoby fyzické.

V tej súvislosti uvádzame, že do budúcnosti sa javí byť dôvodné, obdobne, ako to je v mnohých iných štátoch, čiastočne už aj v Českej republike²¹, rozšíriť dôvody odloženia veci alebo zastavenia trestného stíhania aj na prípady, keď absentuje verejný záujem na prerokovaní veci v trestnom konaní pričom subjekt, ktorý sa domáhal trestného stíhania a náhrady škody by svoj nárok mohol uplatniť v civilnom konaní, prípadne formou „súkromnej obžaloby“ (napr. „*private prosecution*“ v britskom právnom systéme) podanej na súde s pôsobnosťou na konanie v trestných veciach.

Tým by sa do nášho právneho poriadku zaviedol **princíp opportunity**, ktorý by mohol byť témou na samostatný príspevok, preto sa ním nebudeme hlbšie zaoberať. Štát by si však jeho zavedením zabezpečil personálne i výkonové kapacity na efektívnejšie riešenie protiprávných konaní závažnejšej povahy.

Taktiež navrhujeme zväziť, aby pri začatí trestného stíhania vo veci, nebolo vydávané formálne uznesenie ale aby sa vyhotovil iba záznam o začatí trestného konania, ktorý sa predkladá iba prokurátorovi (poškodený ani oznamovateľ by sa o tom neupovedomovali) obdobne ako je to upravené v Českej republike²². Aj takáto zmena by ušetrila policajtom energiu i čas a štátu náklady.

---

21) Znenie ust. § 159a ods. 4 Tr. poriadku ČR (Odložení nebo jiné vyřízení věci):

(4) Státní zástupce může věc odložit, jestliže z výsledků prověřování vyplývá, že nastaly okolnosti uvedené v § 172 odst. 2 písm. c).

Znenie ust. § 172 ods. 2 písm. c) Tr. poriadku ČR (Zastavení trestního stíhání):

(2) Státní zástupce může zastavit trestní stíhání,

c) jestliže vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo.

22) Znenie ust. § 158 odsek 3 Tr. poriadku ČR:

(3) O zahájení úkonů trestního řízení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, sepíše policejní orgán neprodleně záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dověděl. Opis záznamu zašle do 48 hodin od zahájení trestního řízení státnímu zástupci. Hrozí-li nebezpečí z prodlení, policejní orgán záznam sepíše po provedení potřebných neodkladných a neopakovatelných úkonů. K objasnění a prověření

13. ANONYMIZÁCIA A PUBLIKOVANIE ROZHODNUTÍ V PRÍPRAVNOM KONANÍ

V súčasnosti sa v rámci prípravného konania anonymizujú právoplatné meritórne rozhodnutia vydané prokurátormi, čo je pomerne náročný i nákladný proces. Vzhľadom na prijaté východisko o neverejnosti predsúdneho konania by nemali byť rozhodnutia verejne publikované. Považujeme za potrebné uviesť, že existujú štáty (napr. Rakúsko, SRN), kde sa rozhodnutia o zastavení trestného stíhania alebo o odložení veci, resp. v Taliansku rozhodnutie o archivácii veci (obdoba nášho uznesenia o prerušení trestného stíhania pri nezistenom páchatelovi) ani fyzicky nevyhotovujú, t.j. ani sa nezasielajú oznamovateľovi, poškodenému, podozrivému, či iným subjektom. Existujú iba vo forme rukou vyplneného formuláru alebo záznamu v spise.

Anonymizácia rozhodnutí z prípravného konania nepovažujeme za systémovo dobré riešenie. Vo veciach, v ktorých existuje poškodený subjekt je možné očakávať okrem dozoru prokurátora efektívnu kontrolu predsúdneho konania aj zo strany poškodeného, ktorý je oprávnený nazeráť do spisu a podávať opravné prostriedky proti meritórnym rozhodnutiam. Pred začatím prípravného konania plní kontrolnú úlohu aj oznamovateľ.

V prípadoch, keď je predmetom trestného konania protiprávne konanie vážne poškodzujúce verejný záujem (napr. ak je poškodeným subjektom štát alebo iný verejnoprávny subjekt alebo ak sú predmetom trestného činu verejné financie) by bolo možno vhodné hľadať spôsob ako posilniť postavenie a oprávnenia organizácií tretieho sektora pri kontrole rozhodovacej činnosti a postupu orgánov činných v trestnom konaní, ktoré by mali mať oprávnenie vyžiadať si meritórne rozhodnutie a prípadne za účelom ochrany verejných záujmov nazrieť aj do spisu.

14. TRESTNÉ OZNÁMENIE AKO ZÁKLADNÝ DŮKAZNÝ PROSTRIEDOK

V ust. § 119 ods. 2 Tr. poriadku je „*oznámenie*“ uvedené medzi príkladmo vymenovanými dôkaznými prostriedkami. Považujeme preto za logické a plne opodstatnené to, že trestné oznámenie – jeho obsah, je v priebehu trestného konania konfrontovaný s výsledkami ďalších vykonaných dôkazov. Trestné oznámenie je možné považovať za dôležitý dôkaz *sui generis* (listinný pri písomnom podaní) a bolo by proti podstate tohto úkonu, v ktorom je vyjadrená vôľa subjektu práva, procesne relevantným spôsobom oznámiť orgánom verejnej moci spáchanie trestného činu, ak by sme takéto oznámenie nepovažovali za dôkaz. Rovnako v prípade preukázania nepravdivosti tvrdení uvedených vedome/úmyselne v trestnom oznámení sa toto oznámenie stáva dôležitým dôkazom o trestnom čine krivého obvinenia, ohovárania a pod., proti tomu kto ho učinil (písomne alebo ústne²³).

---

skutečností dôvodne nasvedčujúcich tomu, že byl spáchán trestný čin, opatřuje policejní orgán potřebné podklady a nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu. V rámci toho je oprávněn, kromě úkonů uvedených v této hlavě, zejména

- a) vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,*
- b) vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,*
- c) obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,*
- d) provádět ohledání věci a místa činu,*
- e) vyžadovat za podmínek uvedených v § 114 provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu,*
- f) pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, za podmínek stanovených v § 114 snímat daktyloskopické otisky, provádět osobou téhož pohlaví nebo lékařem prohlídku těla a jeho zevní měření, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu,*
- g) za podmínek stanovených v § 76 zadržet podezřelou osobu,*
- h) za podmínek stanovených v § 78 až 81 činit rozhodnutí a opatření v těchto ustanoveních naznačená,*
- i) způsobem uvedeným v hlavě čtvrté provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.*

23) Znenie ust. § 62 ods. 5 Tr. poriadku:

Zastávame názor, že Trestný poriadok by mal ešte jednoznačnejšie vyjadriť povinnosť súdu vziať do úvahy všetky zákonne zabezpečené dôkazy, bez ohľadu na to, kým a v ktorom štádiu konania boli vyprodukované. Rozhodujúcim kritériom musí byť zákonnosť získania dôkazu.

Čo sa týka požiadavky kontradiktórnosti vykonania výsluchov svedkov vyplývajúcej z *Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd* a potvrdenej judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, v tomto smere je potrebné uviesť, že ak by mal byť výsluch svedka, či spoluobvineného, ktorý nebol vykonaný kontradiktórne, jediným usvedčujúcim dôkazom, zrejme by to predstavovalo pre súd problém a vzhľadom na ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva i vyššie uvedené stanovisko Najvyššieho súdu SR¹² by to bol problém opodstatnený. Ak by sa však jednalo o výsluch, ktorý bol iba jedným z viacerých usvedčujúcich dôkazov, absencia kontradiktórnosti usvedčujúceho výsluchu by nemala byť dôvodom na odmietnutie použitia takého dôkazu.

15. JEDINEČNÉ IDENTIFIKAČNÉ ČÍSLO VECI

Optimálnym riešením do budúcnosti sa javí to, aby systém evidencie trestných oznámení/vecí už pri podaní trestného oznámenia vygeneroval jedinečné číslo konania vedeného na základe trestného oznámenia, toto číslo by slúžilo po celé konanie na identifikáciu veci, bez ohľadu na to, či vec bude orgánmi verejnej moci prerokovaná v priestupkovom, daňovom, trestnom, alebo inom konaní.

V blízkej budúcnosti bude takáto identifikácia vecí nevyhnutnosťou, pretože si to bude vyžadovať elektronické poskytovanie služieb občanom, resp. fyzickým a právnickým osobám orgánmi verejnej moci. Identifikačné číslo veci umožní oznamovateľovi, poškodenému, ako aj iným oprávneným subjektom získavať (vyžiadať si) informácie o stave vybavenia veci, ktoré iniciovali podaním návrhu, podnetu (trestné oznámenie, sťažnosť, odvolanie) nielen v trestných veciach.

16. ELEKTRONICKÁ ADRESA NA ELEKTRONICKÚ KOMUNIKÁCIU S ORGÁNMI VEREJNEJ MOCI

Ďalšou možnosťou na efektívnejšiu komunikáciu je to, aby si subjekt, ktorý podáva trestné oznámenie povinne uviedol adresu korešpondenčnú i elektronickú za účelom doručenia relevantných informácií o stave vybavenia veci a o meritórnom rozhodnutí v prípravnom konaní.

Poškodený i obvinený majú túto povinnosť v platnom Trestnom poriadku stanovenú²⁴. Túto povinnosť by bolo účelné zákonom uložiť aj oznamovateľovi trestného činu, ako vhodné sa javí byť doplnenie ust. § 62 Tr. poriadku o nový odsek, v ktorom by sa stanovilo, že pôvodca podania

---

(2) Ak sa oznámenie o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin (ďalej len „trestné oznámenie“) podáva ústne, treba oznamovateľa poučiť o zodpovednosti za uvedenie vedome nepravdivých údajov vrátane následkov krivého obvinenia a vypočúť o okolnostiach, za ktorých bol čin spáchaný, o osobných pomeroch toho, na koho sa oznámenie podáva, o dôkazoch a výške škody a iných následkoch, ktoré boli spôsobené trestným činom; ak je oznamovateľ súčasne poškodeným alebo jeho splnomocnencom, musí sa vypočúť aj o tom, či žiada, aby súd rozhodol o jeho nároku na náhradu škody v trestnom konaní. Výsluch osoby, ktorá podáva oznámenie, sa má vykonať tak, aby sa získali podklady na ďalšie konanie.

24) Znenie ust. § 34 ods. 5 Tr. poriadku:

(5) Obvinený je povinný na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať, vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu; o doručovaní a následkoch s tým spojených orgán činný v trestnom konaní alebo súd obvineného poučí.

Znenie ust. § 46 ods. 2 Tr. poriadku:

(2) Poškodený je povinný najneskoršie na začiatku prvého výsluchu uviesť adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania s tým, že ak túto adresu alebo spôsob doručovania zmení, musí takú skutočnosť bez meškania oznámiť príslušnému orgánu; o doručovaní a následkoch s tým spojených orgán činný v trestnom konaní poškodeného poučí.

(ústneho alebo písomného), vrátane trestného oznámenia je povinný uviesť v trestnom oznámení adresu, na ktorú sa mu majú písomnosti doručovať vrátane písomností určených do vlastných rúk, ako aj spôsob doručovania.

V prípade, ak oznamovateľ súhlasí s elektronickou komunikáciou, mal by uviesť aj svoju elektronickú adresu, na ktorú mu môžu byť doručované procesne relevantné informácie, zrejme okrem tých, pri ktorých sa vyžaduje doručenie do vlastných rúk.

17. ZÁKLADNÉ PRAVIDLO PROTOKOLU ELEKTRONICKEJ KOMUNIKÁCIE

Právna úprava elektronickej komunikácie orgánov verejnej moci so subjektmi konania by mala zohľadňovať **základné pravidlo protokolu emailovej komunikácie** a to, že **za doručenie emailovej správy je zodpovedný odosielateľ**, nie adresát, t.j. efektívne doručenie informácie prostredníctvom emailu si bude vyžadovať potvrdenie prijatia zo strany príjemcu.

Ak pri zasielaní dôležitých informácií (napr. oznámení o dôležitých úkonoch, či niektorých uznesení procesnej povahy) nebude mať odosielateľ prijatie emailu od adresáta potvrdené, či už potvrdením prijatia správy, odpoveďou na email alebo iným preukázateľným spôsobom, odosielateľ je povinný aktívne overiť u adresáta prijatie emailu.

Bolo by možné uvažovať aj o fikcii doručenia elektronicke odoslanej správy (emailu), ak sa odosielateľovi nevráti chybové hlásenie s tým, že ak adresát preukáže, že mu správa doručená nebola, dôsledky vyplývajúce zo zaslania správy alebo z jej obsahu, nebudú procesne relevantné, resp. nebude ich možné voči adresátovi takejto správy uplatniť. Ak pripravovaný zákon o elektronickom výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o elektronickom výkone verejnej moci“), ktorý bude jednotným procesným predpisom pre elektronické doručovanie a elektronickú komunikáciu orgánov verejnej moci navzájom ako i vo vzťahu k právnickým a fyzickým osobám, bude prijatý v "rozumnom" časovom horizonte, zrejme sa tým vyriešia tieto otázky, t.j. stojí za zváženie či do toho času, na prechodné obdobie, bude účelné upravovať v Trestnom poriadku fikciu elektronickeho doručenia.

Takáto možnosť by mohla/mala byť zákonom predvídaná ako prechodné riešenie do zavedenia elektronickeých dátových schránok pre právnické osoby (obligatórne) a fyzické osoby (fakultatívne), s ktorými bude zavedená aj právna úprava elektronickeho doručovania prostredníctvom týchto schránok, vrátane zavedenia konštruktu fikcie doručenia aj pre elektronicke doručovanie.

18. PREČO SA NAPRIEK EXISTUJÚcej PRÁVNEJ ÚPRAVE V PRAXI NEVYUŽÍVA ELEKTRONICKE DORUČOVANIE?

Súčasná konštrukcia ust. § 65 ods. 8 Tr. poriadku²⁵ na jednej strane umožňuje orgánom činným v trestnom konaní a súdu doručovanie písomností elektronickeými prostriedkami, na strane druhej takéto doručovanie podmieňuje využitím podpísaného zaručeného elektronickeho podpisu (ďalej tiež „ZEP“), čím bola *de facto* možnosť pružnej elektronickej komunikácie sťažená, resp. zmarená.

V tej súvislosti je potrebné tiež uviesť, že **príčina nepoužívania doručovania s využitím ZEP** nie je v zaručenom elektronickeom podpise ale **v absencii elektronickej doručenky**, ktorú rieši vyššie spomínaný návrh zákona o elektronickom výkone verejnej moci.

---

25) Znenie ust. § 65 ods. 8 Tr. poriadku:

(8) Orgány činné v trestnom konaní a súd môžu písomnosti doručovať obvinenému, obhajcovi, poškodenému a jeho splnomocnencovi, oznamovateľovi, zákonnému zástupcovi, zúčastnenej osobe a jej splnomocnencovi, ústavu na výkon väzby a ústavu na výkon trestu odňatia slobody aj elektronickeými prostriedkami podpísanými zaručeným elektronickeým podpisom.

Zaručený elektronicky podpis, zrejme aj vzhľadom na jeho pomerne vysokú obstarávaciu cenu a malú možnosť využitia (najmä pre občana), v spoločnosti zatiaľ nenašiel široké uplatnenie.

Ďalšia otázka do diskusie, čo sa týka používania zaručeného elektronického podpisu orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom znie, či môže orgán verejnej moci doručovať s požitím ZEP vydaným na súkromné účely, pretože orgány činné v trestnom konaní ani súd nemajú vlastnú certifikačnú autoritu na vydávanie ZEP pre služobné účely. Kto je oprávnený vydať policajtovi, prokurátorovi či sudcovi ZEP na služobné účely?

Z uvedeného je zjavné, že právna úprava ZEP v Trestnom poriadku sa javí viacmenej iba ako formálne zohľadnenie európskeho "trendu", pričom vôbec nie je vyriešená ďalšia spolupráca subjektov trestného konania, ktoré by si doručovali dokumenty, či správy elektronickou cestou s využitím ZEP alebo aj bez jeho využitia.

Prelomovým by sa v tomto smere malo stať **celoplošné zavedenie elektronických dátových schránok** pre fyzické osoby (fakultatívne používanie) i právnické osoby (obligatórne používanie), v rámci zavedenia ktorých by mal byť vyriešený spôsob i rýchlosť zasielania elektronických správ a dokumentov medzi orgánmi verejnej moci zavedením **zaručenej elektronickej značky**. Táto by mala slúžiť ako **nová technická i právna forma autorizácie elektronického podania**.

Možnosť elektronickej komunikácie bez použitia zaručeného elektronického podpisu už je v slovenskom právnom poriadku legislatívne upravená, konkrétne v ust. § 13 ods. 5²⁶ zákona č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento inštitút by mohol byť použitý aj v iných procesných predpisoch.

Napr. v zápisnici o podaní trestného oznámenia by mohla byť zaznamenaná dohoda policajta s oznamovateľom, že upovedomenia, prípadne aj ďalšia komunikácia v súvislosti s jeho oznámením bude uskutočnená prostredníctvom emailovej adresy, ktorú na tento účel oznamovateľ uvedie.

Pri zvážení pravdepodobnosti straty/nedoručenia listovej, resp. elektronickej zásielky, sa javí byť spoľahlivosť elektronického doručovania porovnateľná, pritom určite menej nákladná. Navyše pri nedoručení emailu z technických dôvodov, server spravidla automaticky odošle odosielateľovi naspäť „*chybové hlásenie*“ a teda odosielateľ sa dozvie o neúspešnom doručení. Zároveň by však mal aj oznamovateľ pri podaní trestného oznámenia obdržať od policajta služobný emailový kontakt a identifikačné číslo veci, aby si vedel aktívne vyžiadať informáciu o stave vybavenia veci v rozsahu svojich práv (ak je oznamovateľ súčasne aj poškodeným, rozsah práv má podstatne širší).

19. ELEKTRONICKÉ UPOVEDOMOVANIE O ÚKONCH A INÝCH DÔLEŽITÝCH INFORMÁCIÁCH

V blízkej budúcnosti je možné predpokladať, že elektronické upovedomovanie o úkonoch a rozhodnutiach sa stane bežným štandardom, ktorý bude stanovovať aj právna úprava v jednotlivých procesných kódexoch, resp. elektronické doručovanie a komunikácia bude pre všetky typy konaní upravená jednotným spôsobom v pripravovanom zákone o elektronickom výkone verejnej moci, ktorý by mal byť prijatý v časovom horizonte do jedného roka.

---

26) Znenie ust. § 13 ods. 5 zák. č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov:

(5) Podanie urobené elektronickými prostriedkami sa podáva prostredníctvom elektronickej podateľne podľa § 33 ods. 2 alebo prostredníctvom elektronickej podateľne ústredného portálu verejnej správy a musí byť podpísané zaručeným elektronickým podpisom 20)osoby, ktorá ho podáva. Ak daňový subjekt chce doručovať správcovi dane písomnosti elektronickými prostriedkami, ktoré nebudú podpísané zaručeným elektronickým podpisom, oznámi správcovi dane údaje potrebné na doručovanie na tlačive podľa vzoru uverejneného na webovom sídle finančného riaditeľstva a uzavrie so správcom dane písomnú dohodu o elektronickom doručovaní. Dohoda obsahuje najmä náležitosti elektronického doručovania, spôsob overovania elektronického podania a spôsob preukazovania doručenia.

Štát zbytočne vynakladá ročne značné prostriedky na vyhotovovanie a doručovanie tlačených rozhodnutí procesnej i meritórnej povahy, ktoré je v súčasnosti možné efektívne doručiť aj elektronicky.

Ak policajt nerozhodne o odložení veci uznesením podľa § 199 ods. 1 Tr. poriadku²⁷ začne trestné stíhanie, najčastejšie iba „vo veci“ t.j. ešte nie proti konkrétnej osobe. Ak súčasne tým istým uznesením vznesie aj obvinenie postupuje podľa § 206 ods. 2 Tr. poriadku²⁸.

O vydaní týchto uznesení má byť oznamovateľ a poškodený upovedomený, zákon presne nestanovuje formu upovedomenia.

Upovedomenie oznamovateľa a poškodeného podľa vyššie uvedených ustanovení je spravidla obmedzené na minimálnu možnú mieru, aj tu je však potrebné zvážiť s poukazom na vyššie uvedené (v bode 10.), či je v tomto štádiu konania potrebné stanoviť zo strany štátu povinnosť poškodeného a oznamovateľa informovať o rozhodnutí, ktoré z vecného hľadiska nie je rozhodnutím konečným ale iba počiatočným.

20. KONTROLNÁ ÚLOHA OZNAMOVATEĽA V TRESTNOM KONANÍ

V predsúdnom konaní je kontrola zákonnosti/ústavnosti konania i jednotlivých procesných úkonov zabezpečovaná jednak prostredníctvom právnej úpravy, ďalej vykonávaním dozoru prokurátora nad zákonnosťou prípravného konania, ako aj kontrolou dodržiavania zákonnosti pri procesných úkonoch predstavujúcich zásah do základných ľudských práv a slobôd, ktorú vykonáva sudcu pre prípravné konanie.

Okrem toho svojim účinkovaním – využívaním svojich procesných práv, plnia nepriamo dôležité kontrolné funkcie vo vzťahu k priebehu, rýchlosti i kvalite trestného konaní aj oznamovateľ a poškodený.

Z podstaty veci sa javí byť primerané, aby oznamovateľovi zákon priznal oprávnenie dozvedieť sa výsledok konania, ktoré inicioval svojim trestným oznámením. Preto je dôvodné, aby mal právo na zaslanie, resp. oznámenie meritórneho rozhodnutia vydaného v tomto konaní.

Pri oznamovateľovi zákon predpokladá doručovanie rozhodnutí (podľa § 197 ods. 1 Tr. poriadku), upovedomovanie o dôležitých skutočnostiach viažucich sa na meritórne vybavenie trestného oznámenia (§ 198 ods. 1 Tr. poriadku) a oprávnenie požiadať prokurátora o preskúmanie postupu policajta (§ 198 ods. 2 Tr. poriadku) iba v prvých štádiách trestného konania, najmä pred začatím prípravného konania.

Upovedomenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia však vôbec oznamovateľovi nedáva garancie, že trestné konanie začaté na základe jeho trestného oznámenia bude prebiehať štandardne a že bude o merite veci riadne rozhodnuté.

---

27) Znenie časti ust. § 199 ods. 1 Tr. poriadku:

O začatí trestného stíhania policajt upovedomí oznamovateľa a poškodeného. Policajt doručí také uznesenie prokurátorovi najneskôr do 48 hodín.

28) Znenie ust. § 206 ods. 1 a 2 Tr. poriadku:

(1) Ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba, policajt bez meškania vydá uznesenie o vznesení obvinenia, ktoré ihneď oznámi obvinenému a doručí najneskôr do 48 hodín prokurátorovi a ak je obvineným sudca, súdny exekútor, notár, znalec, tlmočník alebo prekladateľ, aj ministrom spravodlivosti, a ak je obvineným advokát, aj Slovenskej advokátskej komore; o tomto úkone upovedomí bez meškania oznamovateľa a poškodeného.

(2) O začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia možno rozhodnúť jedným uznesením, ktoré policajt oznámi bez meškania obvinenému a doručí ho najneskôr do 48 hodín prokurátorovi. O tomto úkone upovedomí oznamovateľa a poškodeného.

Paradoxom je, že pri meritórnych rozhodnutiach vydávaných v prípravnom konaní platný Trestný poriadok stanovuje, že oznamovateľovi (ak nie je zároveň aj poškodeným) sa doručuje iba uznesenie o postúpení veci podľa § 214 Tr. poriadku²⁹⁾, proti ktorému však oznamovateľ nemá právo podať sťažnosť.

Pri všetkých ostatných uzneseniach už oznamovateľ nemá nárok na zaslanie uznesenia, a ani na upovedomenie o výsledku konania, pričom sa jedná o tieto uznesenia:

- zastavení trestného stíhania (§ 215 Tr. poriadku)
- podmiennečnom zastavení trestného stíhania (§ 216 Tr. poriadku)
- uzavretí zmiernu a zastavení trestného stíhania (§ 220 a nasl. Tr. poriadku)
- prerušení trestného stíhania (228 Tr. poriadku)

Ani pri procesných postupoch ako konanie o dohode o vine a treste (§ 232 a nasl. Tr. poriadku), preštudovanie spisov po skončení vyšetrovania (§ 208 a nasl. Tr. poriadku) a podanie obžaloby (§ 234 Tr. poriadku), zákon nepredpokladá ingerenciu, či upovedomenie oznamovateľa, ktorý nie je súčasne aj poškodeným. V ust. § 210 Tr. poriadku³⁰⁾ upravujúcom inštitút „**žiadosti o preskúmanie postupu policajta**“, zákon taktiež neráta s možnosťou využitia tohto inštitútu oznamovateľom trestného činu, ak nie je súčasne aj poškodeným.

Takáto úprava sa javí byť nevyvážená a bez jasného logického konštruktú. Niekde sa počíta s účasťou oznamovateľa, dokonca s priznaním práva sťažnosti a inde zase nie.

Prečo sa uznesenie o postúpení veci má doručiť oznamovateľovi, ktorý nemá právo podať proti nemu sťažnosť? A prečo pri uznesení o zastavení trestného stíhania alebo podmiennečnom zastavení trestného stíhania nebol použitý ten istý koncept?

Na jednej strane sa zdá, ako keby zákonodarca dal oznamovateľovi oprávnenie sledovať a kontrolovať priebeh a výsledok prípravného konania vo veci, ktorú svojim oznámením inicioval, na druhej strane však v závislosti od vývoja a konečného vybavenia veci sa toto kontrolné oprávnenie z Trestného poriadku nekoncepčne vytratilo.

Preto navrhujeme zvážiť doplnenie oznamovateľa medzi subjekty, ktoré budú upovedomené o výsledku trestného konania, ktoré iniciovali a na ich žiadosť im bude zaslané aj vydané meritórne rozhodnutie spravidla elektronickou cestou.

21. KONTROLNÁ ÚLOHA POŠKODENÉHO V TRESTNOM KONANÍ

Poškodený má oprávnení na efektívnu kontrolu priebehu prípravného konania podstatne viac, až sa to niekedy javí ako kontraproduktívne z hľadiska efektivity konania (časové a finančné súvislosti uplatnenia oprávnení poškodeného). Napr. doručenie upovedomenia poškodeného o možnosti preštudovať spisy po skončení vyšetrovania (ak sa zdržiava v cudzine, ak je cudzím štátnym príslušníkom alebo ak je poškodená právnická osoba so sídlom v cudzine), doručovanie uznesenia o prerušení/pokračovaní trestného stíhania (do cudziny sa doručuje úradný preklad cestou medzinárodnej právnej pomoci) a iné.

---

29) Znenie ust. § 214 ods. 3 a 4 Tr. poriadku:

(3) Uznesenie o postúpení veci sa doručuje obvinenému a poškodenému a ak oznamovateľ nie je poškodeným, aj oznamovateľovi; uznesenie policajta sa najneskôr do 48 hodín doručí aj prokurátorovi.

(4) Proti uzneseniu podľa odseku 1 môže obvinený a poškodený podať sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Zákon priznáva poškodenému právo nazerať do spisu (§ 69 ods. 1 Tr. poriadku), právo požiadať o preskúmanie postupu policajta (§ 210 Tr. poriadku³⁰), preštudovať spisy po skončení vyšetrovania (§ 208 ods. 1 Tr. poriadku¹⁸), doručovanie všetkých uznesení okrem uznesení podľa § 199 a § 206 Tr. poriadku, o ktorých sa poškodený iba upovedomuje.

22. PRERUŠENIE TRESTNÉHO STÍHANIA A POKRAČOVANIE V TRESTNOM STÍHANÍ – NÁVRH ROZUMNÉHO? RIEŠENIA

Osobitnou kapitolou vo svetle vyššie uvedeného je uznesenie o prerušení trestného stíhania, ktoré je z hľadiska jeho podstaty a účelu úplne jednoznačné, procesnú úpravu jeho doručovania však nie je možné považovať za optimálnu.

Najprv si uvedieme dôležité fakty súvisiace s uznesením o prerušení trestného stíhania:

- nie je rozhodnutím konečnej povahy a netvorí prekážku rozhodnutej veci, aj keď, existuje veľké množstvo trestných vecí, v ktorých je *de facto* toto rozhodnutie posledným procesným úkonom/rozhodnutím v spise, (napr. trestné stíhanie prerušené podľa § 228 ods. 1 Tr. poriadku v prípadoch, *ak sa nezistili skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe* = neznámy páchatel'),
- doručuje sa poškodenému a obvinenému, ktorý majú právo podať proti nemu sťažnosť,
- nezriedka sa stáva, že v tej istej trestnej veci je vydané uznesenie o prerušení trestného stíhania postupne aj viackrát, podľa vývoja okolností,
- veľmi často je príčinou prerušenia trestného stíhania neprítomnosť obvineného alebo poškodeného ako dôležitého svedka,
- pomerne často sa zdržiavajú poškodený alebo obvinený v cudzine, prípadne sa jedná o cudzích štátnych príslušníkov, čo v mnohých prípadoch znamená nevyhnutnosť úradne prekladať uznesenie o prerušení trestného stíhania do cudzieho jazyka a doručovať ich cestou právnej pomoci do cudziny (napr. všetky uznesenia vydané vo veciach krádeží vlámaním do vozidiel, v ktorých sú poškodené zahraničné firmy, resp. poisťovne), čo predstavuje značné finančné i časové nároky.

V nadväznosti na to je potrebné uviesť, že uvedené analogicky platí aj vo vzťahu k uzneseniu o pokračovaní v trestnom stíhaní, kde pri platnej právnej úprave navyše hrozí, že dôjde k zmareniu procesných úkonov vykonaných bez formálneho pokračovania v trestnom stíhaní (vydania uznesenia).

Preto navrhujeme zvážiť zmenu právnej úpravy pragmaticky tak, aby sa v prerušenom trestnom konaní pokračovalo „zo zákona“ a to vykonaním ďalšieho procesného úkonu trestného konania smerujúceho k trestnému stíhaniu páchatela, t.j. aby sa pokračovalo bez vyhotovovania formálneho uznesenia o pokračovaní v trestnom stíhaní.

Pri prerušení trestného stíhania navrhujeme zmeniť koncept tak, že o prerušení trestného stíhania budú obvinení, poškodení a oznamovateľ iba upovedomení, spravidla elektronicky na adresu, ktorú subjekt konania uvedie na účely elektronickej komunikácie s orgánmi činnými v trestnom konaní, inak mu bude zaslané upovedomenie poštou alebo si ho bude môcť vyhľadať v informačnom systéme podľa identifikačného čísla veci (veríme, že v blízkej budúcnosti takýto systém bude

---

30) Podľa § 210 Tr. poriadku:

Obvinený, poškodený a zúčastnená osoba majú právo kedykoľvek v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania žiadať prokurátora, aby bol preskúmaný postup policajta, najmä aby boli odstránené prieťahy alebo iné nedostatky vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní. Policajt musí žiadosť prokurátorovi bez meškania predložiť. Prokurátor je povinný žiadosť preskúmať a o výsledku žiadateľa upovedomiť.

existovať). Subjekt, ktorého neprítomnosť je dôvodom prerušenia trestného stíhania (napr. obvinený alebo svedok) logicky upovedomovaný o prerušení trestného stíhania nebude.

Navyše kontrolu prerušených trestných vecí, vrátane posúdenia prerušenia trestného stíhania dozorujúcim prokurátorom, bude môcť vykonať poškodený alebo jeho splnomocnenec na základe práva nazerať do spisu (aj po prerušení trestného stíhania). Následne môže požiadať o preskúmanie zákonnosti postupu policajta alebo aj dozorujúceho prokurátora.

V tomto smere by stálo za úvahu rozšírenie oprávnenia organizácií tretieho sektora s vymedzeným predmetom činnosti tak, aby mali upravené osobitné oprávnenia v súvislosti s vyžadovaním informácií a rozhodnutí vydaných v trestnom konaní, vrátane uznesení o prerušení trestného stíhania, analogicky ako je to upravené napr. pri civilných konaniach súvisiacich s ochranou životného prostredia.

Naznačeným konceptom, ktorý by zrejme bolo možné v čiastočne upravenej podobe aplikovať aj pri ďalších procesných rozhodnutiach, by bolo možné ušetriť ročne významný objem finančných prostriedkov jednak na poštovnom, prekladoch, dožiadaniach o právnu pomoc, ktoré sa často musia prekladať do cudzieho jazyka, ale aj na papieri, obálkach, tlačí, pracovných výkonoch a pod.

23. VÝZNAM ROLE PROKURÁTORA V PRERUŠENÝCH TRESTNÝCH VECIACH

Tu bude dôležité, aby prokurátori dokázali, tak ako doposiaľ, úspešne plniť svoju rolu v trestnom systéme a v rámci vykonávania dozoru nad zákonnosťou v predsúdnom konaní³¹, dôsledne preskúmali opodstatnenosť každého uznesenia policajta o prerušení trestného stíhania, ktoré im je doručené podľa § 228 ods. 6 Tr. poriadku, a to najmä v relácii k obsahu vyšetrovacieho spisu.

Nedôvodné, najčastejšie predčasné, uznesenia o prerušení trestného stíhania je prokurátor oprávnený, resp. povinný v lehote do 30 dní od ich doručenia zrušiť postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e/ Tr. poriadku.

Ako bolo už aj vyššie uvedené v iných právnych systémoch sa rozhodnutie o prerušení trestného stíhania ani nevyhotovuje, u nás sa mu prikladá váha (napr. aj podľa úpravy jeho doručovania) na úrovni meritórneho rozhodnutia, pritom sa jedná iba o rozhodnutie procesnej povahy, ktorým sa o merite veci nerozhoduje. Iba sa procesne zaznamená moment, v ktorom sa z niektorého zo zákonom stanovených dôvodov nemohlo/nedalo v trestnom stíhaní ďalej pokračovať, pričom po odpadnutí prekážky bude konanie pokračovať až do vydania skutočného meritórneho rozhodnutia.

Je úlohou prokurátora, aby priebežne žiadal policajta o overenie a zadokumentovanie aktuálnosti dôvodov prerušenia trestného stíhania.

Pri menej závažných trestných činoch – pri prečinoch navrhujeme zvážiť stanovenie lehoty (napr. 3 roky od prerušenia trestného stíhania), po uplynutí ktorej by bolo možné prerušené veci meritórne ukončiť (zastavením trestného stíhania) z dôvodu neúčelnosti ďalšieho konania a to aj v prípadoch, keď je dôvodom prerušenia trestného stíhania neprítomnosť obvineného. Po uplynutí napr. 5 alebo 10 rokov od prerušenia trestného stíhania by sa tieto veci považovali za zastavené zo zákona, aj bez formálneho rozhodnutia.

Štát potrebuje zefektívniť trestné konanie a sústrediť svoje sily na závažnú trestnú činnosť. Na základe skúsenosti z praxe je možné konštatovať, že trestné konanie vo veciach, v ktorých sa vykonáva dokazovanie po viacerých rokoch od spáchania skutku je, vzhľadom na problémy determinované plynutím času od inkriminovaného skutku, neefektívne z hľadiska výsledku, ako aj z hľadiska prevencie.

---

31) Pozri ust. § 230 ods. 1 Tr. poriadku.

24. TROVY TRESTNÉHO KONANIA VS. TROVY CIVILNÉHO KONANIA

Významný ekonomický rozdiel medzi trestným a civilným konaním, spočíva aj v konštrukcii platenia trov konania, keď v trestnom konaní subjekty trestného konania na začiatku, a ani v priebehu konania v podstate ani neregistrujú, že s trestným konaním sú spojené nejaké trovy konania.

Až na konci trestného konania sú vyčíslené trovy (štátu, prípadne aj poškodeného), ktoré je iba v prípade odsúdenia zaviazaný uhradiť obvinený/odsúdený, dovtedy si ich viacmenej vôbec neuvedomuje. Aj to je jeden z významných dôvodov, prečo subjekty súkromného práva sa snažia pomerne často riešiť svoje spory cestou trestných oznámení v trestnom konaní, ktorého náklady od počiatku znáša štát, zatiaľ čo v civilnom konaní je potrebné už na začiatku konania uhradiť minimálne príslušný súdny poplatok.

V iných štátoch ako napr. v SRN sú úkony trestného konania spoplatnené, resp. subjekty konania sú vopred poučené o trovách konania v súvislosti s ich úkonom (odvolanie, sťažnosť, odpor a pod.), aby si boli vedomé nákladov, ktoré budú musieť v tej súvislosti uhradiť (pri nedôvodných podaniach), resp. aby ich demotivoval od navrhovania/vykonávania úkonov, ktorých motívom je neznalosť alebo obštrukcia.

Navrhujeme preto zvážiť zavedenie úhrad (súdnych poplatkov) za jednotlivé úkony trestného konania, resp. upovedomenie subjektov trestného konania o súdnom poplatku za príslušný procesný úkon (napr. súdny poplatok za podanie nedôvodnej sťažnosti, odporu, odvolania by bol uvedený v právnom poučení v rozhodnutí), ktorým bude môcť byť subjekt zaťažený, ak ho podá (zjavne?) nedôvodne. Vzhľadom k tomu, že v trestnom konaní ide o verejný záujem, resp. ochranu všeobecného záujmu, kde by zavádzanie poplatkov mohlo pôsobiť kontraproduktívne, resp. neprímerane tvrdo, mali by existovať inštitúty ako napr. odpustenie poplatku a pod.

25. PÍSOVNÁ FORMA VYJADRENIA/VÝPOVEDE OBVINENÉHO, SVEDKA, POŠKODENÉHO

Zavedením možnosti/inštitútu písomnej výpovede/vyjadrenia obdobným spôsobom ako je to napr. aj v SRN, by bolo možné najmä v jednoduchých veciach významne zjednodušiť prípravu podkladov pre prípadné súdne konanie, resp. získať potrebné podklady k prerušeniu trestného stíhania (neznámy páchatel) pri významnom znížení prácnosti vybavenia jednotlivých vecí.

Vo veciach, kde je minimálny predpoklad objasnenia (napr. krádeže vlámaním do auta, krádeže batožiny) by písomné vyjadrenie (koho/čoho?) značne zjednodušilo a zrýchlilo vybavovanie vecí. Ak je navyše v týchto veciach poškodeným subjektom cudzí štátny príslušník alebo právnická osoba so sídlom v EÚ, resp. mimo územia SR, zaslaním formuláru písomného vyjadrenia obsahujúceho príslušné poučenie podľa procesného postavenia osoby (aj s prekladom do cudzieho jazyka), by sa mohli významne znížiť náklady na preklady dožadani o medzinárodnú právnu pomoc.

Ako inšpirácia pre spôsob získavania podkladov pre súdne konanie by mohol poslúžiť aj príklad z USA, odkiaľ sú na základe dožiadani o právnu pomoc, ktorých predmetom je výsluch osoby, zasielané slovenským orgánom ako výsledky poskytnutej právnej pomoci „iba“ výpovede policajta tzv. *Affidavit*³² (prísazné vyhlásenie), v ktorých policajt, ktorý vykonal úkon pod prísahou uvádza, že: „*hľadal som osobu XY, našiel som ju na adrese ..., porozprávali sme sa o „predmete dožiadania“, pričom táto osoba mi k tomu uviedla, že ...*“ Ako výsledok poskytnutej právnej pomoci je v týchto prípadoch zaslaný z USA originálny rukopis záznamu spísaného americkým policajtom s pripojeným strojovým prepisom rukopisu. Tu je potrebné uviesť, že orgány USA tak ako iné štáty vybavujú dožiadania o medzinárodnú právnu pomoc postupom podľa svojho právneho poriadku, t.j. úkon bol vykonaný zákonným spôsobom podľa práva platného v príslušnom štáte USA.

---

32) K právnej definícii pojmu Affidavit pozri bližšie stránku: <http://definitions.uslegal.com/a/affidavits/>

Takéto prísazné vyhlásenia policajta (obdoba záznamu podľa § 203 ods. 1 písm. a/ Tr. poriadku pri skrátrenom vyšetrovaní) o získaných informáciách od svedkov, poškodených alebo iných subjektov trestného konania, by mohli/mali byť podkladom pre súdne konanie vo všetkých trestných veciach (nielen vo veciach, v ktorých sa vedie skrátene vyšetrovanie). Súd by na základe posúdenia ich obsahu, ako aj ďalších prokurátorom navrhovaných dôkazov, rozhodol o prijatí/odmietnutí obžaloby s tým, že riadny výsluch napr. svedka by bol vykonaný až v prípadnom súdnom konaní.

26. AKO SA DÁ UŠETRIŤ NA PREKLADOCH?

Čo sa týka prekladov tu by štát mohol ušetriť značné prostriedky, ak by vytvoril pre svoje potreby **databázu prekladov** zákonných ustanovení, či celých právnych predpisov SR **do cudzích jazykov**, rôznych formulárov zasielaných do cudziny a pod. Táto databáza by sa využívala pri opakovanej potrebe prekladu tých istých ustanovení, napr. pri koncipovaní dožiadaní o právnu pomoc a pod.. Každý preklad ustanovení právnych predpisov, ktorý bol zaplatený z verejných prostriedkov by mal byť povinne súčasťou tejto databázy.

V súčasnosti **štát na odmenách prekladateľov opakovane uhrádza preklady tých istých ustanovení** právneho poriadku SR (napr. poučenia, citácie dotknutých ustanovení právneho poriadku SR a pod.), čo je značne neekonomické, resp. z pohľadu štátu - jeho úloh, možností a prostriedkov aj nerozumné.

NA ZÁVER

Ak v diskusii o problémoch uvedených v príspevku alebo o naznačených konceptoch/návrhoch ich riešení dospejeme k záverom, že stojí za to, pokúsiť sa vytvoriť detailné procesné schémy k týmto riešeniam ako podklad pre ich legislatívne spracovanie, bude to úloha najmä pre legislatívco, aby v spolupráci s praktikmi ale aj teoretikmi práva pripravili dobré návrhy i s kvalitnou dôvodovou správou.

Prípadní oponenti jednotlivých riešení zrejme vždy dokážu nájsť/vymodelovať výnimočné situácie, ktorými budú spochybňovať, resp. testovať jednotlivé návrhy riešení, čo je úplne legitímne i potrebné. V tej súvislosti je však potrebné tiež uviesť, že právne predpisy zrejme nikdy nedokážu postihnúť sto percent situácií, či konaní, ktoré sú predmetom ich úpravy.

Ambíciou každého zákonodarcu je prijímaním kvalitných právnych predpisov priblížiť sa k pomyselným sto percentám čo najviac. Pri tomto procese je dôležité, vyhodnocovať argumenty oponentov jednotlivých riešení a vysporiadať sa s nimi tak, aby skutočne dobré riešenia „nepadli za obeť“ účelovým argumentom typu viac ako nepravdepodobnej výnimky, extrému alebo špekulácie, ktoré je pri troche legislatívneho úsilia možné „ošetriť“ inak. Oponentské špekulatívne príklady/argumenty nám môžu poslúžiť na posilnenie argumentov v prospech rozumných návrhov, preto ich vôbec nepovažujeme za zlé a preto neodmietame vyhodnotiť ani tieto.

Múdrosť našich predkov hovorí, že *„aj tie najgeniálnejšie nápady sa najlepšie rozvinuli až v hlavách iných, nie v hlave ich pôvodcu“*.

Aj preto sme sa rozhodli ponúknuť vyššie uvedené námety, hrubé koncepty, či návrhy konkrétnych riešení odbornej právnickej verejnosti, aby o nich mohla uvažovať a prípadne niektoré z nich aj ďalej rozvinúť, resp. zrealizovať.

Ak čo i len jedna z myšlienok uvedených v tomto príspevku, podnieti zákonodarcu k činu alebo mu aspoň pomôže pri hľadaní efektívnych riešení, potom energia a čas venovaný tomuto príspevku ako i dlhoročné zbieranie a analyzovanie poznatkov a skúseností zo slovenskej justičnej praxe i zo zahraničia, nadobudnú ešte väčší význam.